

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

خلیج همیشه فارس

امیر امارات برای تشویق صدام، یک میلیارد دلار را به عنوان هدیه اعطا نمود.

پایگاه اطلاع‌رسانی «ایلاف» نوشت: «حنا رزوقی الصایغ» معاون وزیر دارایی در دوران صدام (سال ۱۹۸۰) گفت: ما در اواخر ماه اکتبر سال ۱۹۸۰؛ یعنی دو ماه بعد از آغاز جنگ علیه ایران، در هیأتی به ریاست وزیر دارایی «ثامر الشیخلی» مأموریت داشتیم که طی یک روز، مبلغ ۶/۵ میلیارد دلار وام بدون بهره جمع‌آوری نماییم.

«الصایغ» در خاطرات خود که در روزنامه «أکد» منتشر می‌شود، نوشت: آن روز وزیر دارایی عربستان با ما یک قرارداد وام بدون بهره سه میلیارد دلاری را فوراً امضا کرد. وی افزود: سپس در ابوظبی، شیخ سرور، از ما استقبال نمود و بدون امضای هیچ قراردادی، یک میلیارد به حساب بانک مرکزی عراق حواله کرد.

پس از آن به دوحه قطر رسیدیم و قرارداد اعطای وام ۱/۵ میلیارد دلاری را امضا نموده و به کویت حرکت کردیم. در کویت با برخورد عجیبی روبرو شدیم، چرا که «شیخ جابر الاحمد الصباح» امیر کویت به وزیر دارایی ما گفت: ممکن است قرارداد این وام دو میلیارد دلاری به جای اینکه بین دو کشور امضا گردد بین دو بانک مرکزی دو کشور امضا شود. وزیر دارایی ما می‌دانست که چنین امری بعدها ما را به دردسر خواهد انداخت برای همین اصرار کرد که بین دو دولت باشد و بالاخره شیخ جابر دستور داد که بین دو کشور امضا گردد.

معاون وزیر دارایی سابق می‌افزاید: ما در سفر یک روزه‌ای که به چهار کشور داشتیم از کویت نیز دو میلیارد دلار و از قطر نیز ۱/۵ میلیارد دلار و مجموعاً ۵/۵ میلیارد دلار وام بدون بهره و یک میلیارد دلار هدیه به دست آوردیم. وی می‌گوید: این سفرها در شش ماه اول جنگ سه بار تکرار شد و ما توانستیم در این سه سفر مبلغ ۱۹/۵ میلیارد دلار وام بدون بهره جمع کنیم که به شرح زیر است: عربستان سعودی: ۹ میلیارد دلار؛ کویت: ۶ میلیارد دلار؛ امارات: ۳ میلیارد دلار؛ قطر: ۱/۵ میلیارد دلار

خلیج عربی در واقع دریای سرخ است بطلمیوس. پلینی و هرودوت از جمله افرادی هستند که هر دو خلیج را توصیف کرده اند همه پژوهشگرانی که در خصوص نام خلیج فارس تحقیق نموده اند، متفق القول هستند که نام خلیج فارس در تمام قرون و بویژه در ۲۵ قرن گذشته نامی یگانه، بین المللی و بدون معارض بوده و در خاورمیانه کمتر نامی در ادوار مختلف تاریخی چنین

اتفاق و یگانگی و استمرار کاربرد در میان همه جهانگردان، سیاحان، کارتوگرافان، جغرافیانویسان نویسندگان، مفسران دینی و مورخان وجود داشته است.

مورخین در بیان نام بسیاری از مکانهای جغرافی، بویژه نام دریاها اشتباهاتی مرتکب می شدند که با توجه به شرایط زمانهای قدیم امری طبیعی محسوب می شود. مثلا در منابع مختلف با بیشتر از ۴۰ نام از دریای خزر یاد شده یکی از این نامها بحر فارس و بحر خوارزم است. در حالیکه خلیج فارس بطور متحد و یگانه در همه جهان با مترادفهای آن بکار رفته و هیچ نویسنده ای مخصوصا در کشورهای اسلامی در قرون گذشته این خلیج را عربی نامیده است حتی به اشتباه. در چند مورد از جمله هرودوت استرابو، هکاتوس، بطلمیوس و پلینی از دریای سرخ با نام خلیج عربی نام برده اند. در چند مورد نویسندگان اروپایی و عثمانی در کنار خلیج فارس به خلیجهای کوچکتر مانند خلیج بصره، خلیج قطیف و خلیج عربی (بحرین) اشاره نموده اند که هنوز هم کاربرد آنها در نقشه ها رایج است و منظور آنها خلیجهای کوچکتر داخل در خلیج فارس است و در موارد نادری نیز به اشتباه نام این خورها و خلیجها را به کل خلیج فارس اطلاق نموده اند در کشورهای عربی نویسندگان مغرض با نادیده گرفتن صدها نقشه و کتاب فقط انگشت روی چند نقشه نادر گذاشته اند و از آنها در موسسات و دانشگاهها تابلو ساخته اند.

یکی از مهمترین کتابهایی که در این زمینه چاپ شده کتاب "خلیج عربی" قدری قلجی است.

الف خلیج فارس در نقشه های تاریخی در سه اطلس چاپ کشورهای عربی

تا کنون در رابطه با نقشه های تاریخی خلیج فارس چند اطلس رزشمند در کشورهای عربی به چاپ رسیده است. یکی از آنها

اطلس نقشهای جزیره عربی است که توسط اتحاد ناشرین التونسی در تونس و سال ۲۰۰۱ منتشر شده است [۱]

در این اطلس ۲۵۳ نقشه خلیج فارس برگرفته از منابع لاتین به ترتیب سال ترسیم از ۱۴۸۰ تا ۱۸۹۵ با کیفیت عالی و رنگی به

زبانهای عربی، انگلیسی و فرانسه چاپ شده است ۱۱۵ صفحه اول این اطلس مربوط به توضیح و تفسیر مراحل مختلف توسعه و

تحول و دقیق شدن نقشه های خلیج فارس و جزیره العرب اختصاص دارد که می توان مطالب آن را به شرح ذیل توضیح داد:

قدیمی ترین لوحه های و نقشه های ترسیمی کشف شده به مصریها و بابلیها منصوب شده اند نقشه ای از بابلیون حک شده بر

آجر پیدا شده که در موزه بریتانیا به شماره ۹۲۶۸۷/۱۵۳ نگهداری می شود و متعلق به ۴۰۰۰ سال قبل و به دوره سارگون پادشاه

اکد ۲۳۰۰ ق.م است که در آن خلیج فارس بدون اسم ترسیم شده است. یونانیها و رومیها و فنیقیها این حرفه را توسعه داده اند و

بویژه بطلمیوس ۱۶۸ م و استرابون ۶۴ ق.م در این حرفه کوشا بوده اند. در دوره عباسیان که دانشمندان و مدیران ایرانی بر امور

خلافت تسلط داشتند و وجوب جهت یابی قبله برای مسلمانان بویژه کشورهای دور دست ضرورت اهمیت کارتوگرافی را ایجاب می کرد. بدستور مامون ۸۳۳-۸۱۴ م ترجمه آثار یونانی شروع شد و نقشه ای از جهان تهیه گردید خوارزمی ۸۲۱، استخری ۹۲۵، ابن حوقل ۹۷۷ ق، ادریسی حمودی ۱۱۶۵ ق (با ترسیم ۸۲ نقشه در کتاب نزهه المشتاق) نقشه هایی از دیار عرب، بلاد فارس بحر فارس و روم و شام ترسیم کردند که پایه و اساس نقشه های قرون بعدی توسط اروپائیان گردید. گفتنی است که در تمام این نقشه ها خلیج فارس نام خود را تحت عنوان بحر فارس حفظ کرده است.

اولین نقشه این اطلس تصویری از یک نقشه طراحی شده بر روی چوب توسط فرانسیکو ایتالیایی به سال ۱۴۸۰ است که وی عیناً آنرا از روی نقشه منسوب به بطلمیوس ترسیم نموده است. تقریباً تمامی کارتوگرافهای قرون وسطی نقشه های خود را بر پایه نقشه بطلمیوس طراحی نموده و در نتیجه خلیج فارس را بصورت مستطیل و با نام سینوس پرسیکوترسیم نموده اند. آخرین نقشه اطلس مذکور نقشه شماره ۲۵۳ و یک نقشه رسمی دولت عثمانی متعلق به سال ۱۸۹۵ است که خلیج فارس را با نام بحر فارس و بصره کورفزی ثبت کرده است.

در تمام نقشه های اطلس مذکور نام خلیج فارس کاربرد درست خود را دارد اما مرکاتور جیراد هلندی (۱۵۱۲-۱۵۹۴) برای اولین بار نام خلیج عربی را بجای نام اصلی بکار برده است و سپس شاگردان وی از جمله هوندیاس و هنریکوس چند نسخه از این نقشه را با نامهای مختلف در هلند بازسازی و تنسیخ کردند. در میان نقشه های اطلس مذکور ۱۰ نقشه علاوه بر نام خلیج فارس دریای عرب و بحر عمان فعلی را نیز دریای پارس یا پرشن گلف نامیده اند از جمله نقشه های صفحات ۲۲۶-۱۴۱-۳۲۳-۳۲۲-۳۳۱-۳۴۵-۳۴۷-۳۶۳-۳۵۵ رادر مورد دریای پارس می توان نام برد. سه نقشه نیز خلیج فارس را خلیج بصره و قطیف نامیده اند ۵ نقشه دریای عمان فعلی را دریای هرمز و دریای کرمان و مکران نامیده اند نام دریای عمان بندرت در این نقشه ها وجود دارد ولی نام دریای عرب شرق یمن و عمان در بسیاری از نقشه ترسیم شده است تعدادی از نقشه ها نیز دریای عرب را دریای اریتر و دریای سرخ را خلیج عرب دریای مکه دریای روژ دریای رد دریای روبروم آنسیون کرسون قلزم و توراس نامیده اند. ۲- اطلس "نقشه های تاریخی خلیج" این اطلس در دو جلد چاپ شده که مجموعاً حدود ۵۰۰ نقشه با نام خلیج فارس دارند. این اطلس "نقشه های تاریخی سالهای ۱۴۹۳-۱۹۳۱ خلیج فارس را که دارای ۲۷۶ نقشه از منابع اروپایی است در بر می گیرد و توسط سلطان بن محمد القاسمی ابتدار سال ۱۹۹۶ به سفارش وی در لندن چاپ و توسط منشورات مدینه شارقه للخدمات منتشر شده است.

۴- جلد دوم اطلس " نقشه های تاریخی مذکور به نقشه های ۱۴۷۸-۱۸۶۱ که دارای ۳۰۱ نقشه از منابع لاتین در مورد خلیج فارس است، این اطلس در واقع همان اطلس قبلی است با مقداری حذف و اضافات تقریباً ۸۰٪ نقشه های این دو اطلس مشترک هستند که در سال ۱۹۹۹ شارجه تجدید چاپ و منتشر شده است.

سلطان بن محمد القاسمی از مقامات شارجه در تلاش برای اثبات هویت عربی برای خلیج فارس اقدام به تهیه و خرید نقشه های تاریخی متعلق به سالهای ۱۴۷۸ تا ۱۹۳۱ نموده که بنظر می رسد انگیزه اولیه گرد آورنده اثبات هویت عربی برای جزایر سه گانه خلیج فارس بوده است ولی در کلکسیون نقشه های گرد آوری شده ایشان که بیشتر از ۳۵۰ نقشه می باشد در همگی خلیج فارس با همین نام ثبت شده و در مورد جزایر نیز اسناد هویت ایرانی را تایید می کند (به استثنای سه نقشه که یکی از آنها رابه عنوان طرح روی جلد کتاب اطلس خود تحت نام "خلیج در نقشه های تاریخی" منتشر ساخته است. در چاپ جلد اول که در سال ۱۹۹۶ در لندن صورت گرفته نقشه روی جلد کتاب مربوط به نقشه سال ۱۶۷۹ منطقه کشور پارس نام دارد که در آن خلیج عربی بکار رفته است (توسط **Giacoma de Rossi. Rome** ترسیم شده است) ولی از آنجا که جزایر تمب بطور واضح به رنگ ایران ترسیم شده است به همین دلیل تهیه کننده اماراتی این اطلس تاریخی که متوجه این موضوع شده در چاپ جلد دوم در سال ۱۹۹۹ نقشه خلیج عربی مذکور را از جلد کتاب حذف نموده است.

جلد دوم نسخه اطلس نقشه های تاریخی خلیج بازبینی شده جلد اول (از ۱۴۷۸ تا ۱۸۶۱) است و تعدادی نقشه به آن اضافه شده و از ۱۴۹۳ تا ۱۹۳۱ را در بر می گیرد که البته تعدادی از نقشه های این دو جلد تکراری است ولی تعدادی از آنها نیز منحصر به فرد بوده و در کتاب دیگری چاپ نشده است. در مورد جلد اول گفتنی است که اولین نقشه متعلق به ۱۴۷۸ توسط بوکینک در رم بصورت نقشه رنگی و بر روی مس و بر اساس نقشه بطلیموس ترسیم شده است در این نقشه خلیج فارس با نام سینوس پرسیکوس به شکل مستطیل و بزرگتر از اندازه طبیعی آن است ولی نامهای جغرافیایی زیادی را بر اساس متون یونان قدیم در بر دارد. در نقشه سال ۱۴۹۳ نیز بر اساس اطلاعات یونان قدیم ترسیم شده است خلیج با نام مر پرسیک و به شکل مربع ترسیم شده که اندازه آن کوچکتر از اندازه واقعی خلیج فارس است. نقشه ۱۵۱۱ که در ونیز بر روی چوب و رنگی توسط برناردوس سیلوانوس ترسیم شده است مشابهه نقشه ۱۴۷۸ بوکینک است و بر اساس نقشه بطلیموس ترسیم شده است در این نقشه نیز خلیج فارس با نام سینوس پرسیکوس به شکل مستطیل و بزرگتر از اندازه طبیعی آن است. نقشه ۱۵۱۳ این نقشه نیز مشابهه نقشه ۱۴۷۸ بوکینک است و بر اساس نقشه بطلیموس ترسیم شده است در این نقشه نیز خلیج فارس با نام سینوس پرسیکوس

به شکل مستطیل و بزرگتر از اندازه طبیعی آن است در هر سه نقشه جزایر جنوبی که متعلق به پارسیان بوده است به شکل دقیقی در جنوب شرقی یمن ترسیم شده است. از نقشه سال ۱۴۷۸ تا نقشه سال ۱۵۴۸ تحولی در دقت فاصله های جغرافیایی بوجود نیامده است در این سال جیاکومو گاستالدی ونیزی برای اولین بار نقشه پرشیا را به شکل دقیق تری ترسیم و از دریای شمال ایران، مر باکو (دریای خزر) و دریای جنوب ایران، با نام مر پرسیو را به شکل واقعی تری ترسیم نموده است وی مجدداً در سال ۱۵۶۱ و ۱۵۷۰ خلیج فارس را با نام گلفو پرسیا و دریای عمان را با نام گلفو اورموز بطور دقیق تری نیز ترسیم کرده است در حالیکه تا سال ۱۶۷۹ سایر نقشه ها قبل و حتی بعد از این تاریخ نیز همچنان بر پایه اطلاعات قدیمی موقعیت و مساحت خلیج فارس را با نام سینوس پرسیکوس و گلفو پرسیا را همچنان غیر دقیق ترسیم کرده اند. در این سال جیاکومو دی رسی در رم نقشه رنگی دقیقی ترسیم و حتی جزایر سه گانه تمب و ابوموسی را به رنگ خاک ایران ترسیم کرده است اما همچنان اندازه ها در نقشه ها تا واقعیت فاصله زیادی دارد مثلاً بحرین با نام بهرام در همه این نقشه ها بصورتی غیر واقعی و گاهی بجای قطر ترسیم شده است. اطلاعات موجود در نقشه های جهان نما حتی در این دوره نیز همچنان فراتر از ۷ دریا و ۷ کشور نرفته و به سبک قدیم و سبک جغرافیانویسان مسلمان، چین در غرب، اروس در شمال فرانکه در اروپا و افریقه در جنوب لبه های پایانی دنیا تصور می شود. حتی در نقشه جهان نمای سال ۱۷۴۰ و تریس اریس استرابن جهان همچنان تنها به سه قاره محدود شده است. و در تمامی این نقشه ها خلیج فارس در مرکزیت جهان قرار دارد. در نقشه جهان نمای سال ۱۵۱۵ **Johannes Stabius Durer** جوهانز دویر تا حدودی نقشه ها به واقعیت های جغرافیایی نزدیک شده ولی قاره آمریکا و اقیانوسیه همچنان حلقه مفقوده جهان است. در سال ۱۵۵۱ جرارد مرکاتور بر روی کره نقشه جهان را ترسیم نموده است که البته نقص قبلی را دارد. در سال ۱۶۶۰ **Philipp Ekebrecht** فلیپ ایکبرخت نقشه جهان نمایی ترسیم کرده است که قاره آسیا، اروپا، آفریقا و آمریکا را در بر می گیرد ولی فاقد سرزمین های استرالیا و اقیانوسیه است، نقشه ای متعلق به حدود ۱۷۵۳ از نیکلاس دی فر (۱۶۹۴-۱۷۵۴) بصورت رنگی و به شکل کره ای باقی مانده است در این نقشه جهان تقریباً به شکل امروزی ترسیم شده است. در سال ۱۷۴۸ **Bertrand Rene Pallu** در نقشه خود جغرافیای خلیج فارس را تا حدودی درست ترسیم کرده است. در سال ۱۷۵۸ توماس جفریز نقشه جهان نمایی ترسیم کرده است که به واقعیت های امروز جهان نزدیک است. و بلاخره در سال ۱۷۷۴ سامویل دون کامل ترین نقشه کروی تا آن روز را از جهان ارایه نموده است.

در سال ۱۷۷۲ کارستن نیبور نقشه ای ترسیم کرده است که در آن برای اولین بار بجای نام دریای هرمز از بحر عمان نام برده شده در حالی که قبل از این تاریخ در نقشه های لاتین چیزی بنام دریای عمان وجود ندارد. در این نقشه اندازه های جغرافیایی بنادر و جزایر به واقعیت نزدیک تر شده اند و جزایر سه گانه نیز در موقعیت دقیق تر به رنگ ایران ترسیم شده اند علت دقیق بودن این نقشه آن است که نیبور چند سال در خلیج فارس به پژوهش مشغول بوده و نقشه وی مستقل از اطلاعات قبلی و متکی بر مشاهدات وی بوده است علی رغم دقیق بودن نقشه نیبور تا سال ۱۸۳۵ بسیاری از نقشه های ترسیم شده از سوی آلمانها، انگلیسی ها ، فرانسوی ها و حتی هلندی ها از دقت برخوردار نیست تا اینکه در این سال نقشه ای بر اساس اطلاعات نیبور ترسیم و توسط جوستوس پرتس منتشر می شود. و بلاخره در سال ۱۸۶۰ دو نقشه با نام پرشن گلف وست و ایست توسط موسسه هیدروگرافی (آبنگاری) در لندن منتشر شده است که با واقعیات و اندازه های جغرافیایی امروزی خلیج فارس منطبق است این دو نقشه در صفحه ۳۱۰ و ۳۱۱ کتاب اطلس تاریخی خلیج چاپ شده است.

در کتابخانه و دارالوثائق قاهره نیز حدود ۱۰ نقشه دیواری و چند اطلس وجود دارد از جمله :

اطلس عراق در نقشه های قدیمی در این اطلس که تالیف احمد سوسه پدر کارتوگرافی در عراق است بر اساس منابع یونانی و اسلامی ۳۹ نقشه به زبان عربی ترسیم شده است که در این نقشه ها از جمله

در نقشه دوره آشوریان به شماره ۶ ، نقشه هیکاتوس متوفی ۴۷۵ ق.م به شماره ۷ که در امپراتوری پارس و مصر سفر نموده است، نقشه ایراتوستین یونانی به شماره ۹ ، نقشه بطلمیوس به شماره ۱۰، در همگی خلیج فارس (ترجمه سینوس پرسیک) بکار رفته و اما در نقشه فتوحات قرن اول هجری به شماره ۱۱، نقشه بلخی ۹۳۴م به شماره ۱۲ ، نقشه دیار عرب استخری ۹۵۱ م به شماره ۱۶ و نقشه عراق از استخری به شماره ۱۸ ، نقشه جهان نمای ابن حوقل ۹۷۷م به شماره ۱۹ ، نقشه عراق از ابن حوقل به شماره ۲۲، نقشه جهان از جیهانی ۹۷۷م به شماره ۲۶، نقشه جهان نمای ادریسی ۱۰۹۹-۱۱۶۴ م به شماره ۲۹ ، نقشه جهان نمای قزوینی ۱۲۰۳-۱۲۸۳ به شماره ۳۱ ، نقشه ابن الوردی ۱۳۴۸م به شماره ۳۶ نقشه شماره ۳۸ از جغرافیانویس مجهول و نقشه شماره ۳۹ بنام مواضع التاریخیه در همگی کلمه بحر فارس (دریای پارس) بکار رفته است.

- اطلس ضمیمه کتاب الخلیج الفارسی (در طول تاریخ) چاپ دوم که در آن ۵۱ نقشه به زبان عربی که همگی از کتب عربی برگرفته شده و متعلق به دوره های مختلف تاریخی هستند مربوط به خلیج فارس است که در ۲۴ نقشه آن خلیج فارس و در ۲۵ نقشه بحر فارس و در دو نقشه آن بحر العجم بکار رفته است در این کتاب فصل اول به گزیده ای از توصیفهای مختصات

جغرافیایی و طبیعی خلیج فارس از کتب جغرافیایی مسلمانان از قرن سوم تا قرن دهم اختصاص دارد و در آن متونی را از کتب ۲۶ نفر از سیاحان و مورخین مشهور مسلمان در خصوص توصیف بحر فارس را با ذکر منابع و ماخذ آورده است. فصل دوم به برگزیده ای از نویسندگان قرون اخیر اختصاص دارد که در آن متونی را از کتب ۱۸ نفر از سیاحان و مورخین مشهور عرب در خصوص توصیف بحر فارس را با ذکر منابع و ماخذ آورده است. فصل سوم به برگزیده ای از نویسندگان و مستشرقین غربی قرون اخیر اختصاص دارد که در آن متونی را از کتب ۸ نفر از سیاحان و مورخین مشهور غرب در خصوص توصیف بحر فارس را با ذکر منابع و ماخذ آورده است. بخش دوم شامل نقشه های خلیج فارس است که فصل اول آن به نقشه جهان و آسیا اختصاص دارد و شامل ۱۷ نقشه است فصل دوم خلیج فارس در نقشه های کشورهای عربی است که ۲۳ نقشه دارد فصل سوم به نقشه خلیج در جغرافیای ایران نام دارد که در آن ۲۰ نقشه از کتب عربی ویژه جغرافیای ایران برگرفته شده است.

در کتاب "قلائد الذهب فی معرفه انساب قبائل العرب" به قلم مصطفی حمیدی بن احمد الکردی الدمشقی، از مولفین قرن دهم هـ.ق. شرح و مقدمه سلمان الجبوری مکتبه الهلال ۲۰۰۰ دارای ۱۰ نقشه با ذکر نام خلیج فارس است.

• در کتاب "اطلس التاریخی للعالم الاسلامی فی العصور الوسطی" عبد المنعم ماجد. علی البنا. دار الفكر العربی ۱۹۸۶ مکتبه القاهره الکبری رمز ۲۵۴۰۰ حدود ۱۶ نقشه از جمله نقشه های شماره ۲-۳-۷-۸-۹-۱۰-۱۶ مربوط به خلیج فارس با همین نام است.

• در کتاب مصور الجغرافی لاقالیم الارض الطبیعیه و السیاسیه ۹۰ نقشه از منابع عربی وجود دارد که در ۱۲ نقشه مربوط به منطقه خلیج فارس در همگی نام تاریخی بحر فارس و خلیج فارس وجود دارد این کتاب تالیف الشیخ محمد فخرالدین مدرس دارالعلوم است که انتشارات مکتبه الهلال بشارع الفجاله بمصر چاپ یازدهم آنرا در سال ۱۹۲۵ انجام داده است.

در کتاب اطلسی بنام "انساب العرب للعالم الاسلامی" چاپ ۱۹۹۴ مکتبه القاهره الکبری رمز ۲۵۴۰۰ حدود ۱۰ نقشه با ذکر نام خلیج فارس وجود دارد

در کتاب "اعلام الجغرافیین العرب" الدكتور عبدالرحمن حمیده، دارالفکر المعاصر، دمشق، سوریه ۱۹۹۵ مختصری از مطالب ۱۵۰ سیاح عرب و مسلمان و پنج نقشه تاریخی بر اساس مورخین صدر اسلام با ذکر نام خلیج فارس دارد و کتابهای بی شمار دیگری که از ذکر آن برای جلوگیری از اطاله کلام خودداری می شود.

= اطلس تاریخی اسلام (محمد مختار قاهره ۱۹۲۲) و الخریط التاریخیه احمد صالح قاهره ۱۹۱۴ و اطلس ضمیمه کتاب قلاید الذهب فی معرفه انساب قبایل العرب که دارای ۹ نقشه به زبان عربی با نام خلیج فارس و بحر فارس است. یک اطلس باستانی دیگر عربی و فارسی متعلق به سالهای قبل از ۱۲۰۰ میلادی که دارای ۹۶ صفحه و ۱۵ نقشه منطقه ای و دو نقشه جهان نما است این اطلس را سال ۲۰۰۱ دانشگاه آکسفورد از یک حراجی خریداری کرده است. در این سند تاریخی نیز خلیج فارس در همه جا با نام تاریخی درست خود ثبت شده است.

در طول دو دهه گذشته کشورهای عربی در مورد اثبات ادعاهای ارضی خود نسبت به یکدیگر نقشه هائی تاریخی را در رسانه های گروهی خود منتشر و بعضاً به عنوان سند به دیوان بین المللی دادگستری تقدیم نموده اند که در آنها خلیج فارس با همین نام توصیف شده است. از جمله در دعاوی ارضی ۱- قطر و بحرین، ۲- در دعاوی عربستان و قطر ۳- در دعاوی یمن و عمان در نقشه ها و اسناد مورد استفاده آنها نام خلیج فارس بکار رفته است.

۴- دولت کویت در سال ۱۹۹۲ کتابی را مشتمل بر ۸۰ نقشه و سند تاریخی تحت عنوان " الکویت فی الخراءط العالم " (کویت در نقشه های جهان) به چاپ رسانیده است که در همه این نقشه ها و اسناد تاریخی که از اطلسهای مختلف گرد آوری شده است، نام خلیج فارس وجود دارد.

۵- در سال ۱۹۹۴ اطلسی در کویت تحت نام " الکویت قراءه فی الخریط التاریخیه " به همت عبدالله یوسف الغنیم به چاپ رسیده که حاوی حدود ۲۰ نقشه با نام خلیج فارس است.

۶- در کتاب دیگری بنام " ریشه های کویت " (اصول الکویت المنشور العام) که در سال ۱۹۹۱ در هلند به چاپ رسیده است، ۱۵ نقشه تاریخی وجود دارد که در همگی نام خلیج فارس ثبت شده است. جالب اینکه یکی از مهمترین استنادات کویت که در هر سه اطلس مذکور به چاپ رسیده است، نقشه ۱۷۶۲ کارستون نیبور دانمارکی است در نقشه مذکور تحت نام نقشه خلیج فارس جرایر سه گانه با نام ابرانی بومف و تنمب متعلق به ایران به ثبت رسیده است.

در یک کتاب به نام "اطلس تاریخ اسلام" که در آمریکا و کشورهای عربی بویژه مصر در سالهای ۱۹۵۱ و ۱۹۵۵ چندین بار تجدید چاپ شده است، ۱۶ نقشه وجود دارد که در همه آنها نام خلیج فارس برای آبهای جنوب ایران بکار رفته است.

بانک عربی و بیت القرآن در بحرین در سال ۱۹۹۶ تقویم دیواری بزرگی رامنشر نموده اند که دارای ۱۲ نقشه تاریخی است مربوط به بحرین است که در همگی نام خلیج فارس در آنها موجود است

در وب سایت ذیل وابسته به دفتر مطالعات استراتژیک پادشاهی عربستان نیز چند نقشه کلاسیک با توضیحات عربی با نام الخلیج الفارسی وجود دارد:

در این میان اطلس عراق در نقشه های قدیمی ۱۹۵۹ (احمد سوسه) اهمیت بسزایی در تاریخ تحول نقشه های مسلمانان دارد بر اساس نقشه های این اطلس ها می فهمیم که مسلمانان، جهان را همچون سینی دایره ای شکلی تصور می کردند که دور تا دور آن را آب فراگرفته و لبه انتهایی این دایره سلسله جبال قاف وجود دارد که مانع ریختن آب به بیرون از این سینی می شود و مرکز دنیا منطقه غرب خلیج فارس و مکه بوده است. در تمام نقشه های دوره اسلامی تکامل و تحول چندانی به چشم نمی خورد همگی جهان را همانند یک سینی تصور می کردند که لبه پایانی آن در شرق پایانه دریای پارس و چین در جنوب بلاد زنگ و افریقیه و در غرب بلاد تنجه (تنگه) و اندلس و انتهای دنیا در شمال نیز روم و یاجوج و ماجوج و کوه قاف و دریای محیط نیز لبه های پایانی دیگر دنیا تصور می شدند. دریا های جهان نیز در تصور مسلمانان عبارت بودند از :

دریای محیط ۲- دریای روم ۳- دریای پارس ۴- دریای هند ۵- دریای قلم ۶- دریای چین ۷- دریای زنگ (افریقیه) در این میان دریای محیط که همان اقیانوس است بزرگترین دریا ترسیم می شده است. که بنظر بعضی از جغرافیانویسان مسلمان این دریا سراسر دنیا را فرا گرفته و بعد از آن سلسله جبال قاف قرار دارد که به دور دنیا کشیده شده است. گفتنی است که اصطلاح هفت شهر عشق و هفت سرزمین و ۷ آسمان و ۷ خان که در ادبیات ایرانی از کتاب اوستا تا کتب معاصر از آن سخن به میان می آید از همین تصور جغرافیایی قدیمی ریشه می گیرد.

علاوه بر اطلسهای فوق می توان به اطلس " نقشه های جغرافیایی خلیج فارس از ماقبل تاریخ تا زمان معاصر " (موسسه سحاب ۱۹۷۱) در این اطلس مجموعه ای شامل ۳۷۳ نقشه، لوحه و سنگ نوشته از منابع و اطلسهای مختلف و متنوع موجود در موزه ها و کتابخانه های کشورهای عربی و کشورهای اروپائی به چاپ رسیده است که همگی به زبانهای مختلف کلمه های مترادف با دریای پارس و خلیج فارس بکار برده اند. این اطلس در سال ۱۳۶۸ چاپ مجدد شده است [۳]

علاوه بر این اطلس ها که ویژه خلیج فارس هستند اطلسهای دیگری نیز هستند که تعدادی از نقشه های تاریخی خلیج فارس را دارند و در آرشیو اداره اسناد و آرشیو وزارت خارجه کشورمان موجود هستند. از جمله:

- اطلس جغرافیا و جهان نما چاپ چین ۱۹۰۱ .

اطلس جغرافیایی، فیزیکی، سیاسی و تاریخی - پاریس ۱۸۶۳

اطلس جغرافیایی، فیزیکی، سیاسی و اقتصادی - پاریس ۱۸۷۴

اطلس دستی آلمان ۱۸۹۹ Andrees Allgemeiner Hand Atlas

اطلس دستی مربوط به کل جهان. آلمان ۱۸۷۳ A.Graf's Hand Atlas

اطلس دستی ۱۹۲۱ آلمان Andrees Allgemeiner Hand Atlas I

اطلس دستی ۱۹۲۱ آلمان Andrees Allgemeiner Hand Atlas II

اطلس دستی آلمان ۱۹۲۲ Andrees Allgemeiner Hand Atlas

اطلس آلمان ۱۹۰۰ Hand Atlas Neuer

اطلس جهان نما - لیسبون. - Novo Atlas Escolar Portugues ۱۹۳۴

اطلس دستی . پرتغال . Stielers ۱۹۰۶

اطلس کارتوگرافی تاریخی پرتغال در ۶ جلد - لیسبون ۱۹۸۷

اطلس دستی رویال - لندن. ۱۸۷۳

اطلس جهان نمای روسی - مسکو ۱۹۶۷ world Atlas

Tibbets, Gerald Randall, Arabian in early Maps, Naples, Italy, and Falcon
press, ۱۹۷۸.

A Guide to Antique Maps Collection of king Abdulaziz Public Library. Riyadh -

maps ۲۰۰ by Abdul lah ghanem ۱۹۹۴ Kuwait in historical maps -

maps ۱۴. ۱۹۹۱ Roots of Kuwait in Netherlands maps -

بر اساس نقشه های این اطلس ها که در همگی خلیج فارس یا مترادفهای لاتین آن بکار رفته است می توان گفت

که دقت در اندازه ها و مقیاسهای طبیعی در کارتوگرافی بویژه برای خلیج فارس از دوره بطلموس تا قرن ۱۷ م هیچ تغییر قابل توجهی نکرده است. نقشه گاستالدی ونیزی در سال ۱۵۴۸ چند نقشه پرتغالی در سالهای ۱۵۶۰ و ، نیکلاس سنسون فرانسوی در

۱۶۵۴ ، نقشه یک آلمانی در سال ۱۵۹۶ و چند نقشه انگلیسی در سال ۱۸۰۷ هر کدام در نقشه های ترسیمی خود اسامی را به

نقشه های قبلی اضافه کرده اند ولی علی رغم اینکه بعضی اسامی جغرافیایی در منطقه خلیج به آنها اضافه شده است اما همچنان شیوه کلاسیک و بطلموسی و یا اطلاعات برگرفته از کتب مقدس و کتب کلاسیک بر همه آنها حاکم است می توان گفت سال ۱۷۷۲ عصر نوین در کارتوگرافی سینوس پرسیکوس است در این سال کارستون نیبور هلندی که چند سال در سواحل خلیج فارس به پژوهش علمی مشغول بود نقشه ۱۷۷۲ سینوس پرسیکوس را ترسیم کرده در این نقشه حتی جزایر کوچک تنب و ابوموسی در قلمرو ایران بدقت ترسیم شده است اگر چه تا سال ۱۸۶۲ که نقشه های دقیق و مستند انگلیسی ها منتشر شد نیز همچنان بسیاری از نقشه ها همان اطلاعات غیردقیق سنتی را داشتند اما می توان گفت این نقشه به دوره نقشه های کلاسیک و سنتی گلف پرس یا سینوس پرسیکوس پایان داده است. تنها در اطلس قاسمی تعداد ۲۰۱ نقشه کلاسیک از ۱۴۸۷ تا ۱۷۷۲ که آن را دوره نوین می نامیم بنام خلیج فارس وجود دارد تعداد کل نقشه های سنتی که خلیج فارس را ثبت کرده اند بالغ بر ۶۰۰ نقشه است. از سال ۱۷۷۲ تا ۱۹۵۷ نیز صدها نقشه علمی در سراسر جهان منتشر شده است که تمامی آنها را که به منطقه خلیج فارس مربوط می شود نام اصیل و تاریخی خلیج فارس و یا معادل های آن را در بر دارند در سال ۱۹۷۵ و بعد از جنگ نفت ایران و بریتانیا توطیه تغییر نام خلیج فارس شروع شده است.

اطلس های برگرفته از منابع اسلامی:

می دانیم که به دلیل واجب بودن جهت یابی دقیق قبله در مساجد و برای نماز علم جغرافیا از سده دوم هجری اهمیت زیادی برای مسلمانان پیدا کرد و از این زمان شخصیت های جغرافیایی مانند مقدسی ۸۸۵ م. بلخی ۹۳۴ م. مسعودی ۹۵۸ م، ادریسی متوفی ۱۱۶۵ م جیهانی، ابوزید و استخری ظهور کردند و نقشه های آنها برای سیاحان پرتغالی، فرانسوی، هلندی و روسی تا قرن ۱۷ منبع الهام بود.

حداقل حدود ۳۰۰۰ نقشه و اطلس در کشورهای مختلف جهان تا کنون نام خلیج فارس را ثبت نموده اند بسیاری از این نقشه ها حتی جزایر کوچک تنب و ابوموسی را نیز ترسیم و آنها را جزء قلمرو و حاکمیت ایران تصویر کرده اند تعداد اینگونه نقشه ها با لغ بر یکصد عدد است که در ۳ گروه قرار می گیرند الف- نقشه های رسمی دولتی - از جمله آنها می توان به نقشه های ذیل اشاره کرد: - نقشه رنگی خلیج فارس *Carte du Golphe Persique* : در سال ۱۷۶۴ از سوی وزارت خارجه فرانسه

تهیه شده و جزایر به رنگ سرزمینهای ایران است. - نقشه خلیج فارس *the Gulf of persia* : در سال ۱۸۲۹ توسط کاپیتان بروکس *C.B.Brucks* به دستور کمپانی هند شرقی تهیه شده ، جزایر به رنگ سرزمینهای ایران است و در یادداشت

همراه نقشه نیز نام جزایر جزو نواحی تحت تملک ایران آورده شده است. - نقشه امپراتوری ایران **the Persia Empire** :
در سال ۱۸۱۳ توسط جان مکدونالد کاینز مشاور سیاسی سرجان مالکوم در ماموریت به ایران تهیه شده ، سیاه و سفید است، در
سال ۱۸۳۲ توسط اروسمیت به صورت رنگی چاپ شد و در آن، سرزمین ایران و جزایر از یک رنگ هستند. - نقشه آسیای
مرکزی شامل کابل، ایران، رود ایندوس و کشورهای واقع در شرق آن

Center Asia Comprising Cabool, Persia ,the river Indus and Countries Eastward
of it در سال ۱۸۳۴ توسط سرگرد الکساندر برنز بر اساس « نقشه‌های معتبر **Authentic Maps** اروسمت تهیه شده ،
رنگی و جزایر در آن به رنگ سرزمینهای تحت حاکمیت ایران است.

- نقشه حدود فعالیت قبیله‌های ساحل مروارید **the activities of tribes of pearl Coast Limits** : در سال
۱۸۳۵ توسط کاپیتان هتل تهیه شده ، جزایر را در بخش ایرانی خط تقسیم کننده خلیج فارس نشان می‌دهد.

- نقشه خلیج فارس **the persian Gulf** : در سال ۱۸۸۶ از سوی بخش اطلاعات وزارت جنگ بریتانیا تهیه شد. نسخه‌ای
از این نقشه در سال ۱۸۸۸ به دستور لرد سالیسبوری وزیر خارجه بریتانیا، تقدیم ناصرالدین شاه قاجار شد. هنگامیکه وزیر مختار
بریتانیا در تهران، سردروموندولف از تقدیم آن به حضور شاهر ایران ابراز تاسف کرد، چون در آن متصرفات ایران در خلیج فارس
نشان داده شده بود که شامل جزایر سه گانه بود، لرد سالیسبوری یادآور شد: دقت کنید که در آینده هیچ نقشه‌ای اهدا نگردد، با
این وجود، نقشه مزبور یکبار دیگر در سال ۱۸۹۱ به چاپ رسید و باز هم جزایر در آن به رنگ سرزمین ایران نمایش داده شده
بود.

نقشه رسمی ایران **Official Map of Persia** (در ۶ صفحه) : در سال ۱۹۹۷ در بخش نقشه‌برداری سیملا، اداره مکان
نگاری وزارت خارجه حکومت هند، تهیه شده و جزایر تنب و ابوموسی در آن به رنگ سرزمین ایران نمایش داده شده‌اند.

نقشه ایران، افغانستان و پاکستان غربی **Afganistan and west Pakistan** در اطلس جهان **World Atlas** :
ورقه‌های شماره ۱۴۴ - ۱۴۳ ، تهیه شده در سال ۱۹۶۷ تحت نظارت شورای وزیران اتحادیه جماهیر سوسیالیستی شوروی به
مناسبت پنجمین سالگرد انقلاب اکتبر، که در آن نام ایران زیر نام جزایر تنب و ابوموسی و سایر جزایر ایرانی خلیج فارس آورده
شده است.

ب (نقشه‌های نیمه رسمی از جمله آنها می توان به نقشه های ذیل اشاره کرد:

- نقشه امپراتوری ایران **A Map of the Empire of Persia** : در سال ۱۷۷۰ توسط آقای دانویل برای دولت بریتانیا تهیه شده و جزایر در آن به رنگ ایران هستند.

- نقشه جدید امپراتوری ایران **A New Map of the Empire of Persia** : در سال ۱۷۹۴ توسط دانویل تهیه شده و در آن جزایر به رنگ بقیه سرزمین‌های ایران است.

- نقشه ایران و کابل **Map of Persia and cabul** در سال ۱۸۳۷ : توسط اروسمیت در لندن تهیه شده و سه جزیره به رنگ ایران است.

- نقشه ایران ، افغانستان و بلوچستان . **Persia Afghanistan and Baluchistan** : در سال ۱۸۹۱ توسط انجمن سلطنتی جغرافیای تحت نظارت لرد کرزن تهیه شده و به کتاب وی « ایران و قضیه ایران » چاپ سال ۱۸۹۲ نیز پیوست شده است که در آنها جزایر تحت حاکمیت ایران ترسیم شده است.

پ (نقشه‌های غیررسمی از جمله آنها می توان به نقشه های ذیل اشاره کرد:

- نقشه ایران **the Map of Persia** : در سال ۱۸۱۸ در انگلستان برای اطلس بزرگ جدید تامسون **Thomson new Grand atlas** تهیه شده است .

- نقشه ایران **Map of Persia** : در سال ۱۸۲۸ در لندن توسط سیدنی هال تهیه شده است.

- نقشه ایران و بخشی از امپراتوری عثمانی **Persia and part of Ottoman Empire** : در سال ۱۸۳۱ توسط جی لانگ تهیه شده و از سوی انجمن گسترش آموزش مفید **Society of Expanding Useful Education** در انگلستان چاپ شده است.

- نقشه ایران **Map of persia** : در سال ۱۸۴۰ برای اطلس بلاک **Black Atlas** در لندن چاپ شده است.

- در نقشه ایران و کابل **Map of persia a Cabul** : در سال ۱۸۴۴ توسط جانستون برای اطلس نشنال **National Atlas** در انگلستان چاپ شده است.

- نقشه ایران **Map of persia** : در سال ۱۸۵۱ توسط راپکین برای اطلس جان تالیس **John Tallis Atlas** تهیه شده است.

- نقشه ایران و افغانستان Persia and Afghanistan : در سال ۱۸۵۴ توسط بلاک برای دانشگاه ادینبورگ تهیه شده است.

- نقشه ایران و افغانستان Persia and of Afghanistan : در سال ۱۸۶۰ برای اطلس جنرال General Atlas کیت جانستون تهیه شده است. - نقشه ایران، افغانستان و بلوچستان Afghanistan Baluchistan Map of pers : در اطلس نوین جهان Modern Atlas of the World که در سال ۱۹۰۹ در موسسه هاموند چاپ شده است.

نقشه ایران The Map of Iran : در اطلس بین المللی جهان (Cosmopolitan World Atlas CentennialEd) ۱۸۵۶-۱۹۵۶ که در سال ۱۹۵۶ توسط موسسه مک نالی تهیه شده است.

در کتاب مغاص اللئالی و متار اللیالی سدید السلطنه کبابی که مربوط به یکصد سال قبل ست سندی دال بر حاکمیت ایران بر جزایر سه گانه وجود دارد در ۷۳/۱/۲۰ یک کارشناس حقوق بین الملل در فرانسه اظهار داشته است که ۵۰۰ سند از اسناد وزارت خارجه انگلیس گواهی تعلق جزایر سه گانه به ایران را دارد.

از میان حدود ۶ هزار نقشه تاریخی مربوط به قرون گذشته تا سالهای ۱۸۹۰ که در همه آنها خلیج فارس ثبت شده فقط سه نقشه با نامهای خلیج بصره، خلیج قطیف و خلیج کویت ، خلیج بحرین، خلیج سیراف از این منطقه نام برده اند که البته اینها نام خلیج ها کوچک هستند که به آنها خور و Bay گفته میشود و هنوز هم کاربرد محلی خود را دارد ولی بر کل خلیج اطلاق نمی شوند.. بدیهی است که اصالت و صحت این سه نقشه که عربها از آن استفاده های تبلیغاتی زیادی برده و آنرا روی جلد بسیاری از کتبی که تاکنون در مورد خلیج چاپ شده ترسیم کرده اند تردید وجود دارد اگر چه حتی آنها اصیل هم که باشند در مقابل هزاران نقشه، کتاب و نوشته تاریخی و بیشتر از سیصد کتاب تاریخی، یک کتاب و یک نقشه فاقد ارزش علمی است و آنرا به عنوان خطا، به دور می اندازند ، کما اینکه در مورد دریای خزر نیز بطور انگشت شماری مورخین قدیمی از جمله شهاب الدین محمد النوبری ۷۳۳ق در کتاب نهاییه الارب فی فنون العرب بحر فارس و دریای عجم بکار برده اند ولی، بدلیل اینکه اکثریت مورخین عرب، اروپائی و ترک آنرا دریای قزوین، کاسپین و خزر ثبت کرده اند در علم کارتوگرافی این سه نام را نامهای اصیل می دانند و اسامی دیگر را برسمیت نمی شناسند قطعاً اینکه بعضی از اعراب برای سه نقشه این همه اهمیت علمی قائل هستند ولی چشم خود را بر روی بیشتر از هزاران نقشه و سند دیگر می بندند نشانگر آن است که نگاه آنها به مسائل از دید علمی و تاریخی نیست، بلکه

نگاهی سیاسی و مغرضانه دارند نمونه ای از این نوع برخورد را وزیر آموزش و پرورش عربستان سعودی در اسفند ۱۳۸۲ با دستور جمع آوری یک میلیون نسخه از یک کتاب درسی از مدارس سراسر کشور به دلیل وجود نام خلیج فارس انجام داده است . اینها نمونه ای از صدها نقشه تاریخی موجود در کتب مختلف عربی است که نام خلیج فارس بر آنها ثبت گردیده است. اما از صدها نمونه دیگر در آرشیو سایر کشورها به موارد ذیل بسنده می کنیم.

در کتابخانه کنگره آمریکا و کتابخانه آرگوسی نیویورک بیشتر از ۲۰۰ نقشه تاریخی وجود دارد که خلیج فارس با نام اصلی در آنها ثبت شده است.

در کتابخانه ملی بریتانیا (لندن) ، کتابخانه و اسناد وزارت امور هند (لندن)، مرکز اسناد عمومی لندن و کتابخانه دانشکده مطالعات خاورشناسی لندن بیشتر از ۳۰۰ نقشه در بر دارنده نام خلیج فارس وجود دارد در بسیاری از نقشه های اروپایی نه تنها خلیج فارس **persian gulf** بلکه نام دریای پارس **persian sea** نیز برای منطقه سواحل ایران و پاکستان و عمان ترسیم شده است از جمله در این مورد می توان به نقشه ذیل اشاره نمود.

. A new accurate map of Persia with the ۱۷۴۸Map drawn by Eman Bowen adjacent countries, drawn from the most approved modern maps and : cartography the whole being regulated by astron observations
۱۷۴۸by Eman Bowen

۳- اداره آرشیو ملی پرتغال دهها سند مهم تاریخی به زبانهای عربی، فارسی، ترکی و پرتغالی در خصوص جزایر ایرانی و خلیج فارس وجود دارد. در اداره آرشیو وزارت خارجه ایران ، وزارت خارجه فرانسه، وزارت خارجه روسیه، وزارت خارجه پرتغال ، وزارت خارجه هلند، هند، آلمان ، اسپانیا، نروژ، رومانی، لهستان، افریقای جنوبی، استرالیا نیوزلند، ژاپن و در بسیاری از موزه ها ، کتابخانه ها و حتی هتلها و یا آرشیو های خصوصی چه در کشور های عربی مانند مصر و چه کشور های غیر عربی صدها نقشه تاریخی با نام خلیج فارس وجود دارد. (نقشه موجود در موزه کبیر قاهره که بر اساس یک لوحه سنگی عظیم قبل از میلاد ترسیم شده است و از سال ۱۹۰۳ در کنار این لوح نصب است و به نام خلیج فارس مزین می باشد که بعضی از این نقشه ها از سوی یونسکو

به عنوان میراث بشریت برسمیت شناخته شده و بطور نمونه می توان به کتابی تحت عنوان نوادر المخطوطات RARE (MANUSCRIPTS)) که از سوی یونسکو در سال ۱۹۹۵ بر اساس اسناد کتابخانه اسکندریه چاپ شده است اشاره کرد.

موسسه دریای شرق با کمک دولت کره جنوبی نیز در سال ۲۰۰۲ کتابی بنام:

East Sea in World Maps این کتاب ۴۰ نقشه تاریخی را از سال ۱۷۱۵ تا سال ۱۸۰۰ در جهت اثبات نام دریای شرق به چاپ رسانده است که در تمامی نقشه‌هائی که جنوب ایران را در بر گرفته‌اند (۳۱ نقشه) نام خلیج فارس ثبت گردیده است. در این کتاب همچنین فهرست مشخصات ۹۰ نقشه کتابخانه لندن از سال ۱۵۹۵ تا ۱۸۹۴ و فهرست ۶۱ نقشه موجود در دانشگاه کمبریج لندن متعلق به سالهای ۱۵۷۰ تا ۱۸۲۴ راجع به آسیا را به چاپ رسانده در این نقشه‌ها نیز همچنان خلیج فارس فارس با نام تاریخی و درست خود ثبت شده است.

× در آلمان یک اطلس تاریخی حاوی تصاویر نقشه‌های موجود در موزه‌ها و آرشیوهای خصوصی آلمان چاپ شده که ۹ مورد نقشه‌های جهان نام خلیج فارس را در بر دارد.

حدود ۳۰ اطلس تاریخی مربوط به قرن گذشته خلیج فارس را با همین نام ثبت کرده‌اند.

از جمله: اطلس توماس هربرت ۱۶۲۸، اطلس پاریس دانشگاه لوساج ۱۸۶۳، اطلس آلمان ۱۸۶۱، اطلس پاریس انویلی ۱۷۶۰، اطلس جغرافیای مدرن ۱۸۹۰ پاریس که توسط **F. SCHRADER and F. PRUDENT** طراحی شده دارای ۱۰ نقشه با ذکر نام خلیج فارس است. این اطلس در مرکز اسناد ملی مصر (دار الوثائق قومی) نگهداری می‌شود و در نقشه شماره ۴۰ جزایر سه گانه با رنگ و متعلق به ایران ترسیم شده است. اطلس لندن ۱۸۷۳، اطلس ارنست امبروسیوس ۱۹۲۲، اطلس بیلفیلد ۱۸۹۹ اطلس هارمسورث قرن ۱۹ لندن . و ...

دایره‌المعارف‌های بزرگ جهان مانند **RAISONNE DE SCIENCE KOSJDK NHDVI HGLUHVT** ۱۷۵۱ چاپ ۱۷۵۱ فرانسه، دایره‌المعارف بریتانیکا، دایره‌المعارف لاروسکا، امریکانا و... و.. تمام دایره‌المعارف‌های مشهور از قدیم تا کنون خلیج فارس را با همین واژه ثبت نموده‌اند.

در کتاب: **THE ISLAND OF TUNB AND ABUMUSA An Iranian Argument in Search of**

Peace فهرست و مشخصات ۲۷ نقشه تاریخی که علاوه تعلق جزایر تنب و ابوموسی به ایران، نام خلیج فارس را نیز ثبت کرده‌اند، ارائه گردیده است.

نقشه‌های خلیج فارس در شبکه جهانی اینترنت در بسیاری از سایتهای جغرافیایی نقشه‌های کهن خلیج فارس وجود دارد علاوه بر سایتهای اطلسهای معروف جهان در بعضی سایتهای عربی نیز می‌توان نقشه‌های تاریخی خلیج فارس را یافت از جمله در

وب سایت دفتر پادشاهی عربستان سعودی به آدرس ذیل ۶۶ نقشه قرون گذشته از منابع اروپایی، عربی و ترکی وجود دارد که

در همگی نام خلیج فارس و معادل‌های آن بکار رفته است. www.darah.org.sa/trip/images.htm

اسناد موجود در کتابخانه ها، موزه ها و آرشیوهای معتبر جهان از جمله کتابخانه اسکندریه و قاهره و نقاشی هایی مانند سقف گنبد کلیسای سن پیتر واتیکان از جمله نقشه معروف ریچارد هالدینگان متعلق به سال ۱۲۸۵ که در موزه هرفورد بریتانیا نگهداری می شود و سی هزار لوح گلی تخت جمشید نشان می دهد که واژه خلیج فارس از آغاز تمدن مکتوب در همه منابع و مراجع جهان وجود داشته است، اینها نمونه ای از صدها نقشه تاریخی موجود در کتب و منابع مختلف غیرعربی است که نام خلیج فارس بر آنها ثبت و ریشه های آنها در اعماق تاریخ مستحکم گردانیده است.

یکی از کتابهایی که سعی کرده است کاربرد خلیج عربی را موجه جلوه دهد کتاب خلیج عربی قدری قلجی است اصولاً عنوان کتاب خلیج عربی قدر قلجی با محتوای آن سازگاری ندارد چون این کتاب به شرح تحولات تاریخی اقوام و ملل ساکن در منطقه خلیج فارس اختصاص دارد و یک بخش آن نیز به دوره حاکمیت هزار ساله پارسها اختصاص دارد اما وی در مقدمه کتاب خود این سؤال را مطرح کرده است " خلیج فارسی است یا خلیج عربی ؟ وی که پوهشگری سختکوش است با تمام سختی هایی که متحمل شده هیچ سند و مدرکی از میان ۲۰۰ نویسنده، مورخ، شاعر، ادیب، جغرافیانویس مسلمان و عرب نتوانسته است ارائه کند در نتیجه تنها مدرکی که بدان توسل جسته است، استدلال به کتاب کارگزار انگلیسی در خلیج فارس بنام Roderic Owen (رودریک اوون) است که کتاب وی در سال ۱۹۵۷ تحت عنوان **The Arabian Gulf Golden Bubble** حبابهای طلایی در خلیج عربی با هدف ایجاد جنگ روانی و سرپوش گذاشتن بر شکست های استعمار انگلیس و معطوف کردن اعراب از مسئله فلسطین به ایران چاپ و در آن چنین آمده است:

هیچ نقشه ای یا سند تاریخی را با نام خلیج عربی ندیده ام و همه نقشه ها خلیج فارس ثبت نموده اند ولی از آنجا که مردم هر دو سوی سواحل این خلیج عرب هستند!! به ادب نزدیکتر است که آن را خلیج عربی بنامیم و

همچنین قلجی در کتاب خود مطالبی را از سفرنامه کارستون نیبور دانمارکی که در سال ۱۷۶۲ در خلیج فارس بوده است نقل کرده است:

نیبور در کتاب سفر به عربستان و دیگر کشورها نوشته است این که درهلند مردم اعتقاد دارند که عربهای خلیج فارس تحت حاکمیت ایران قراردارند صحت ندارد زیرا این قبائل بدون دولت هستند و به کسی مالیات نمی پردازند و دولت پارس بر آنها تسلطی ندارد.

لازم به توضیح است که نیبور در سراسر کتاب خود نام تاریخی خلیج فارس را درست بکاربرده و حتی نقشه بسیار دقیقی تحت عنوان نقشه خلیج فارس دارد که در آن جزایر خلیج فارس و جزایر سه گانه را به رنگ خاک ایران ترسیم نموده است. علت اصلی اینکه نیبور، جزایر خلیج فارس را بی دولت معرفی کرده است این است که قصد داشته است مردم کشورش را برای مهاجرت و اشغال این جزایر ترغیب نماید و ترس اینکه با ارتش ایران مواجه خواهند شد را از آنها بزدايد، قلجی در کتاب خود همچنین مدعی شده است که پلینی Pliny ۶۲-۱۳۳ خلیج، را عربی نامیده است. باید گفت این یک برداشت اشتباه و یا دروغ عمدی آقای قلجی است با مراجعه به کتاب پلینی مبحث دریا ها خواهید دید که وی خلیج فارس را توصیف کرده و از خلیج عربی نیز که دریای سرخ است نام برده است وی که تصویر امروزی را از منطقه نداشته است خلیج فارس و دریای سرخ خلیج عربی را همانند دو شاخه به شکل منشعب از دریای آریتراس دریای عمان و عرب تصویر نموده و در بیان مکانهای جغرافیایی اشتباهاتی را که ناشی از ضعف علمی آن دوره بوده است مرتکب شده است.

اگر چه قلجی به این سوال که خلیج و جزایر سه گانه ، فارسی است یا عربی، پاسخ صریحی ننموده و قضاوت را به خوانندگان واگذار نموده است، اما نویسندگان زیادی از جمله نویسنده کتاب الوسیط فی تاریخ الخلیج فی عصر الاسلامی الوسیط از این کتاب و مطالب قلجی را با تحریف و نتیجه گیری غلط نقل قول نموده و نوشته است : اینکه خلیج را به فارسی نامگذاری کرده اند یک غلط تاریخی و خطای مورخین یونانی است؟!؟! . جواب این نویسنده را مطالب بسیاری از علما و دانشمندان عرب چه در دهه ۵۰ و چه در سالهای اخیر که بر اصیل بودن و تاریخی بودن نام خلیج فارس تأکید کرده اند و نام خلیج عربی را غیرعلمی و غیرتاریخی خوانده اند داده اند و ما به همین اکتفا می کنیم اما یکی از نکات کذب تاریخی کتاب قدری قلجی این است که وی مدعی شده است که در دوره حاکمیت پارسها بر خلیج فارس آنها اصولاً فاقد دریانوردی بوده و حضوری در دریا نداشته اند! این تحریف بزرگ تاریخی را خود این نویسنده در صفحه ۷۱ در همان کتاب و در مبحث "عهد الفارسی" فی الخلیج" به روشنی پاسخ داده است و ضمن اعتراف توضیح داده است که چگونه در ۲۰۰۰ سال قبل ناخدایان ایران کالاهای تجاری را از چین و سیلان تاشرق آفریقا و مصر حمل و نقل می کردند، اما جهت روشن شدن افکار باید گفت صدها مورخ شهیر یونانی، رومی و

عرب در مورد عظمت دریانوردی ایرانیان سخن گفته اند فقط کافی است ایشان نگاهی به کتاب البحر المتوسط بیندازد که چگونه نویسنده اعتراف می کند اعراب شبه جزیره در آن دوره تاریخی و حتی دوره صدر اسلام اصلا فراموش کرده بودند که در اطراف آنها دریاجود دارد و دریانوردی در خلیج فارس در اختیار ایرانیان بود، و اعراب تمام اصطلاحات کشتی نوردی مانند ناو- ناخدا- اسطول، سفینه، مکوک و... را از زبان فارسی اخذ کرده اند. قلجی برخلاف ادعای اولیه در مقدمه کتاب خود مجبور شده است که همراه با کتب تاریخی به حقایق ذیل که در کتب متعددی وجود دارند در ص ۷۱ تا ۷۲ کتاب خود کم و بیش اعتراف کند. در خلیج فارس به ترتیب امپراتوری های ایلام، بابل، سومر، آکد و آشوری حاکمیت داشته اند ولی در سال ۵۶۰ قبل از میلاد کورش با غلبه بر دولتها و شاهان محلی و الحاق مصر، بابل، و آسیای میانه و هند بزرگترین امپراتوری قدرتمند و فدرال تاریخ را بوجود آورد که تا حمله غارتگرایانه اسکندر در سال ۳۳۳ بعد از میلاد یگانه امپراتور قدرتمند جهانی در آن دوره بود. این دوره که به مدت ۸۹۴ سال ادامه داشت دوره حاکمیت امپراتوری پارس بر خلیج فارس می نامند.

نبرد با نامهای جعلی و نفتی خلیج

کتاب خلیج فارس نامی کهن تر از تاریخ کاملترین پژوهش در مورد نام خلیج فارس نویسنده محمد عجم انتشارات پارت. تهران
۱۳۸۳ / ۱ / ۶

تصویر روی جلد خلیج فارس و پشت جلد دریای پارس. یکی از ۱۰ نقشه معروفی است که بطور همزمان دریای عرب را با نام دریای پارس **persian sea** و خلیج فارس را با نام خلیج فارس ثبت کرده اند البته ما دریای پارس را سالها است که به دریای عرب تغییر داده ایم حالا مانده است از آن اقیانوس پارس یک خلیج در جنوب غربی ایران که ناسیونال فاشیستهای عرب بد جوری به آنها گیر داده اند .

خلاصه ای از کتاب خلیج فارس نامی کهن تر از تاریخ .

درباره خلیج فارس و یا توصیف بحر فارس از قدیم تا ۵۰ سال قبل کتابهای زیادی (۳۰۰ کتاب آن را نویسنده فهرست بندی نموده) به زبانهای فارسی و غیرفارسی به رشته تحریر درآمده است و نشان دهنده اهمیت و ارزش وافر و بی بدیل این خطه از ابعاد مختلف فرهنگی علمی و اقتصادی بوده و خواهد بود. کتب منابع برای مطالعه مسائل و تحقیقات درباره خلیج فارس را می توان در شش گروه تقسیم بندی کرد:

الف) منابع در علوم جغرافیایی (مانند جغرافیای طبیعی و سفرنامه ها)

در صدر کتابهای مربوط به علوم جغرافیایی که اصطلاحاً «مسالک» نامیده می‌شوند، باید از کتابهای

جغرافیانگاران مشهور قرون اولیه اسلامی (بلدانیین) نام برد. در میان کتب مسالک، جغرافیانویسانی چون ابن خردادبه، قدامه،

یعقوبی، ابن رسته، ابن فقیه (که این هر چهار تن کتابهای خود را در قرن سوم هجری نگاشته‌اند) دیده می‌شوند. همچنین

می‌توان به افراد و آثار زیر اشاره کرد که هریک در این قلمرو چه بسیار مطالعه و تفحص و تتبع داشته‌اند؛ مانند: مسعودی،

اصطخری، ابن حوقل، مقدسی (در قرن چهارم هجری)، کتاب حدودالعالم من

المشرق المغرب (که مؤلف آن نامعلوم و اصل کتاب در قرن چهارم هجری نوشته شده است)، سفرنامه ارزشمند ناصر خسرو (در

قرن پنجم هجری)، آثار و رسایل ادریسی و ابن جبیر (در قرن ششم)، یاقوت و قزوینی (قرن هفتم)، کتاب مرصد الاطلاع (آخرین

سالهای قرن هفتم)، ابوالفداء، مستوفی و ابن بطوطه (قرن هشتم هجری)، و ۲۰ مورد از سفرنامه های سه قرن اخیر اروپایی ها

را نیز می‌توان نام برد. حافظ ابرو و شرف‌الدین علی یزدی (قرن نهم)، ابوالغازی و کتاب جهان‌نما (قرن یازدهم). در این میان اما

کتاب «مسالک و ممالک» اصطخری و کتاب «احسن التقاسیم فی معرفه الاقالیم» مقدسی و کتاب «صوره الارض» ابن حوقل

در خصوص دریای پارس سخن به ظرافت و دقت بیشتری گفته‌اند که همچنان در بردارنده ارزشهای بسیار مهمی در این زمینه

است. نیز در این میان می‌توان به فارس‌نامه ابن بلخی اشاره کرد که در خصوص دریای پارس سخنان ذی‌قیمتی را ارائه می‌دهد.

بی‌شک، کتابهای یاقوت و مسعودی و قزوینی در این زمینه اهمیت شایان توجه‌تری دارند؛ بخصوص مسعودی که به نقل از

مسافران آن دریا، مطالب بااهمیتی را بیان می‌دارد. مسافرانی که جملگی با عنوان پارس از این خطه، سخن می‌گویند. ادریسی و

قزوینی و کسانی دیگر هم مطالب اساسی در این خصوص و نقشه‌ها (خریظه‌ها) به یادگار گذاشته‌اند. همچنین در کتابهای

سربانی و یونانی هم، همه جا از دریای پارس گفتگو شده است که می‌توان به «تاریخ طبیعی پلینی» و «جغرافیای استرابو» اشاره

کرد که همه جا با عنوان پرسه و پارسه از این دریا سخن گفته‌اند.

(ب) منابع در علوم تاریخی (مانند جغرافیای تاریخی، تاریخ و باستان‌شناسی)

در کتابهای یونان باستان مانند «تواریخ هرودوت» و سفرنامه‌هایی که همراهان و حامیان اسکندر مقدونی نوشته‌اند و کتابهایی

که مورخان یونانی پیرامون هخامنشیان و مادها نوشته‌اند، همه جا به دریای پارس اشاره کرده‌اند و حتی در معرفی سرزمین ایران

پیوسته به این قبیل تعابیر برمی‌خوریم؛ از جمله اینکه «سرزمین پارس بر کرانه دریای پارس است»، «اوکسین‌ها طایفه‌هایی در

کرانه دریای پارس بودند»، «اسکندر تمایل بسیار داشت که عربستان را از مسیر دریای پارس فتح کند»، «تراژان سردار بزرگ

رومی به کرانه آبهای خلیج پارس آمد»، به فرمان داریوش سیلاکس کاریاندی یونانی مشغول مطالعه آبهای دریای پارس شد؛ و... مطالب بسیاری از این دست که همه و همه مبین نام پارس بر این دریا بوده است. سفرنامه «نئاکوس» سردار دریایی اسکندر و سفرنامه‌های مسافران چینی به دریای پارس به طور مشخص و راسخ اشاره دارد.

در تواریخ دوره‌های سلوکی و اشکانی و به ویژه ساسانی، به انبوهی از مطالب برمی‌خوریم که به دریای پارس اشارت و دلالت دارد. افزون بر این می‌توان به کتابهای ارزشمندی به قرار زیر اشاره داشت که تماماً از پارس، دریای پارس و سرزمین‌های مجاور دریای پارس سخن به میان آورده‌اند؛ مانند:

فتوح البلدان (بلاذری)، تاریخ یعقوبی و تجارت الامم (ابن مسکویه رازی)، تاریخ حمزه (اصفهانی)، تاریخ طبری، غرر ملوک فرس (ثعالبی)، سفرنامه ابودلف، روضه الصفاء (میرخواند)، حبیب السیر (خواندمیر)، تاریخ ابن خلدون و «رجال» ابن خلکان.

همچنین از دوره سلجوقی کتابی بسیار مهم و معتبر درباره خلیج فارس بر جای مانده که همانا «فارسنامه» ابن بلخی است که یکی از مهمترین منابع مطالعاتی تاریخی درباره پیشینه دریای فارس و سهم و نقش عمده و فزاینده ایرانیان در ایجاد حوزه‌های فرهنگی گرداگرد آن دارد. به موازات این کتاب ارزشمند و تاریخی می‌باید از کتاب «تاریخ وصاف الحضرة» (ابوعبدالله وصاف شیرازی) نام برد که منبع تاریخی مهم درباره خلیج همیشه فارس به شمار می‌رود.

(ج) منابع در دانش‌های دریایی (مانند کشتی‌رانی، کشتی‌سازی، تجارت و محصولات دریایی)

در این خصوص مطالب و موارد بسیاری به رشته تحریر و طبع درآمده است که همگی بر واژه پارس به آبهای نیلگون جنوب کشور اسلامی مان تأکید مؤکد دارند.

- سفرنامه سلیمان تاجر سیرافی - سلسله التواریخ - که از سفر بین سیراف (بندر طاهری نزدیک بوشهر کنونی) تا اقیانوس هند و شرق آفریقا و خلیج بنگاله و سیام و آسیای جنوب شرقی و دریای زرد و کشور چین سخن می‌گوید؛ و البته از دریای پارس.

- تکمله کتاب سفرنامه سلیمان سیرافی که به وسیله ابوزید حسن سیرافی نوشته شده است.

- کتاب «عجائب الهند، بحره، بره و جزائر» نوشته بزرگ پسر شهریار ناوخدای رامهرمزی.

- مطالب قابل ملاحظه و قابل استنادی که در دو کتاب مشهور مسعودی به نامهای «مروج الذهب و معادن الجواهر» همچنین

کتاب «النبيه و الاشراف» ضبط شده است.

- مطالب گوناگونی که در کتاب آثار الباقیه عن القرون الخالیه ابوریحان بیرونی وجود دارد.

- کتابهای برجای مانده از سلیمان المهری که عمده‌ترین آنها عبارتند از «العمده المهریه فی ضبط العلوم البحریه»، «المنهاج الفاخر فی علم البحر الزاخر»، «قلاده الشموس»، «تحفه الفحول» و «شرح تحفه الفحول».
- کتاب «الفوائد فی اصول العلم البحر و القواعد» تألیف شهاب‌الدین احمد بن ماجد جلفاری کنگی بندر لنگه‌ای و کتابهای دیگر این مؤلف که دربارهٔ دریانوردی در آبهای گوناگون جهان است. او در این کتابها پیوسته از خلیج فارس نام می‌برد.
- کتاب «صوره الارض من المدن و الجبال و البحار و الجزائر و النهار» تألیف دانشمند برجستهٔ ایرانی محمد موسی خوارزمی که بر اساس جغرافیای بطلمیوس نوشته شده است و «هانس فون نریک» به سال ۱۹۲۶ در وین به چاپ رسانده است. این کتاب که حاوی اطلاعات مبسوطی درباره علوم دریایی و دریانوردی است، در همه جا از خلیج فارس به همین عنوان نام برده است.
- کتاب «نخبه الدهر فی عجائب البحر و البر» تألیف محمد بن ابی طالب الانصاری دمشقی «نیز مطالب پراکنده و قابل استنادی درباره خلیج فارس ارائه می‌دهد.
- کتاب «العمل بالاسطرلاب» تألیف عبدالرحمن بن عمر رازی معروف به صوفی نیز همه جا از دریای پارس سخن به میان کشیده است.
- د. تفاسیر قران و حدیث
- در تفسیر آیات قرانی مفسرین مستند به احادیث به توصیف بحر فارس پرداخته اند از جمله طبری . زمخشری . جوالیقی . مقدسی . الطبرسی . علامه طباطبایی و خارکی و در تفسیر مرج البحرين برای اطلاع بیشتر... کلیک
- نقشه‌های تاریخی و اطلسها
- نام خلیج فارس همیشه در نقشها پرفروغ و نام‌آور بوده است؛
- از جمله قدیمی‌ترین لوحه‌ها و نقشه‌های ترسیمی کشف شده به مصریها و بابلیها منصوب شده‌اند .
- سپس یونانی‌ها و رومی‌ها این حرفه را توسعه داده‌اند و بویژه بطلمیوس ۱۶۸ م و استرابون ۶۴ ق. م در این حرفه کوشا بوده‌اند. در دورهٔ عباسیان که دانشمندان و مدیران ایرانی بر امور خلافت تسلط داشتند، به دستور مأمون ۸۳۳ - ۸۱۴ م ترجمه آثار یونانی شروع شد و نقشه‌ای از جهان تهیه گردید؛ خوارزمی ۸۲۱ ، استخری ۹۲۵، ابن حوقل ۹۷۷، ۱۱۶۵ ادریسی حمودی (۸۲ نقشه در

کتاب نزهه المشتاق) نقشه‌هایی از دیار عرب، بلاد فارس، بحر فارس و روم و شام ترسیم کردند که پایه و اساس نقشه‌های قرون بعدی توسط اروپائیان گردید. در تمام این نقشه‌ها، خلیج فارس نام خود را تحت عنوان بحر فارس حفظ کرده است.

هم اکنون صدها نقشه دستی با ارزش در موزه‌های جهان نگهداری می‌شود که نام خلیج فارس و بحر فارس را به همراه دارند که از قضا تعدادی از آنها نیز در موزه‌های کشورهای عربی است. حداقل حدود ۳۰۰۰ نقشه و اطلس در جهان نام خلیج فارس را ثبت نموده‌اند. در کشورهای عربی ۵ اطلس مانند ۱- اطلس عراق در نقشه‌های قدیمی ۲- اطلس خلیج فارسی در طول قرون ۳- اطلس نقشه‌های تاریخی خلیج ۴- اطلس ریشه‌های کویت ۵- اطلس کویت در نقشه‌های قدیم، چاپ شده که ۵۰۰ نقشه با نام خلیج فارس دارند. البته در خلیج فارس خلیج‌های کوچک‌تری با نام‌های محلی وجود دارد؛ مانند خلیج قطیف، خلیج بحرین، خلیج بصره، خلیج کویت و... که نام آنها کاربرد محلی دارد، ولی بر کل خلیج همواره فقط کلمه فارس اطلاق شده است. از میان حدود یک هزار نقشه تاریخی مربوط به قرون گذشته تا سالهای ۱۸۹۰ که در همه آنها خلیج فارس ثبت شده، فقط سه نقشه کم‌ارزش از حیث علمی با نام‌های خلیج بصره، خلیج قطیف و خلیج عربی از این منطقه نام برده‌اند که این سه نام مربوط به خلیج‌های کوچکی در بحرین و کویت است.

در خلیج بزرگ فارس دهها خلیج کوچکتر مانند، بصره، بحرین، قطیف، چابهار، سیراف و ... وجود دارد که هنوز هم این نامها کاربرد محلی خود را دارد.

اما در عین حال در اصالت و صحت این سه نقشه که عربها از آن استفاده‌های تبلیغاتی زیادی برده و آنرا روی جلد بسیاری از کتبی که تاکنون در مورد خلیج چاپ شده ترسیم کرده اند، به شدت تردید وجود دارد. شبه‌اسنادی که در مقابل حدود ۲۰۰۰ هزار نقشه تاریخی و بیشتر از ۲۰۰ کتاب مربوط به مورخین و سیاحان از ایراستوس و هردوت تا استخری و ابن حوقل که همگی نام خلیج فارس را بر زبان رانده‌اند، یک کتاب و یک نقشه فاقد ارزش علمی است و آنرا به عنوان خطا، به دور می‌اندازند، کما اینکه در مورد دریای خزر نیز به طور انگشت‌شماری مورخین قدیمی دریای فارس و دریای عجم به کار برده‌اند، ولی به دلیل اینکه اکثریت مورخین عرب، اروپائی و ترک آنرا دریای قزوین، کاسپین و خزر ثبت کرده‌اند در علم کارتوگرافی این سه نام را نامهای اصیل می‌دانند و اسامی دیگر را به رسمیت نمی‌شناسند. باعث تأسف است که دشمنان نادان ما برای یک نقشه این همه اهمیت علمی قائل هستند، ولی چشم خود را بر روی بیشتر از یک هزار نقشه دیگر می‌بندند؟ این نشانگر آن است که نگاه آنها به مسائل از دید علمی و تاریخی نیست، بلکه نگاهی سیاسی و مغرضانه دارند.

در تمامی نقشه‌ها و اطلس‌های مهم تاریخی، چه در قرون قبل و چه بعد از میلاد و چه در دوره معاصر، شاهراه آبی جنوب ایران را با نام خلیج فارس ثبت نموده‌اند. در کشورهای غیر عربی به ندرت و آنهم در اثر اشتباه و یا تطمیع، بعضاً نام مجعول بکار می‌رود، ولی هنوز علی‌رغم هزینه سنگین بعضی کشورهای عربی، رسانه‌های گروهی معتبر جهان نام اصیل و تاریخی را حفظ نموده‌اند. در کشورهای عربی نیز در کتب درسی و نقشه‌های رسمی همواره تا دهه ۷۰ نام خلیج فارس به کار برده شده است، مانند اطلس «العراق فی الخوارط القدیمه» دکتر احمد سوسه، المجمع العلمی العراقی، مطبعه المعارف، بغداد، ۱۹۵۹ که مشتمل بر ۴۰ نقشه از منابع عربی قرون وسطی با ذکر نام خلیج فارس است. هنوز هم بسیاری از نویسندگان بی‌طرف که به زنجیر تطمیع و تهدید آلوده نمی‌شوند، اصالت این نام را در نوشته‌های خود رعایت می‌کنند.

- در طول یک دهه گذشته کشورهای عربی در مورد اثبات ادعاهای ارضی خود نسبت به یکدیگر نقشه‌هائی تاریخی را در رسانه‌های گروهی خود منتشر و بعضاً به عنوان سند به دیوان بین‌المللی دادگستری تقدیم نموده‌اند که در آنها خلیج فارس با همین نام توصیف شده است. از جمله در دعاوی ارضی

۱- قطر و بحرین

۲- در دعاوی عربستان و قطر

۳- در دعاوی یمن و عمان

۴- دولت کویت در سال ۱۹۹۲ کتابی را مشتمل بر ۸۰ نقشه و سند تاریخی تحت عنوان «الکویت فی الخراء العالم» (کویت در نقشه‌های جهان) به چاپ رسانیده است که در همه این نقشه‌ها و اسناد تاریخی که از اطلس‌های مختلف گردآوری شده است، نام خلیج فارس وجود دارد.

۵- در سال ۱۹۹۴ اطلسی در کویت تحت نام «الکویت قراءه فی الخرايط التاريخیه» به همت عبدالله یوسف الغنیم به چاپ رسیده که حاوی حدود ۲۰۰ نقشه با نام خلیج فارس است.

۶- در کتاب دیگری به نام «ریشه‌های کویت» (اصول الکویت المنشور العام) که در سال ۱۹۹۱ در هلند به چاپ رسیده است، ۱۵ نقشه تاریخی وجود دارد که در همگی نام خلیج فارس ثبت شده است. جالب اینکه یکی از مهمترین استنادات کویت که در

هر سه اطلس مذکور به چاپ رسیده است، نقشه ۱۷۶۲ کارستون نیبور دانمارکی است. در نقشه مذکور تحت نام نقشه خلیج

فارس جزایر سه‌گانه با نام ایرانی بومف و تنمب متعلق به ایران به ثبت رسیده است.

۷- اطلس «العراق فی الخوارط القدیمة» چاپ ۱۹۵۹ که مشتمل بر ۳۹ نقشه از منابع تاریخی عربی با ذکر نام خلیج فارس است.
۸- کتاب الخلیج الفارسی عبر التاریخ و القرون نوشته محمد میرزا (چاپ مکتبه النهضه، قاهره ۱۹۷۶) که مشتمل بر ۵۲ نقشه از منابع عربی است با ذکر نام خلیج و بحر فارس روبرو می‌شویم.

۹- در کتاب اطلس تاریخ اسلام که در آمریکا و کشورهای عربی به ویژه مصر در سال‌های ۱۹۵۱ و ۱۹۵۵ چندین بار تجدید چاپ شده است، ۱۶ نقشه وجود دارد که در همه آنها نام خلیج فارس برای آبهای جنوب ایران بکار رفته است.

۱۰- سلطان بن محمد القاسمی، حاکم شارجه، در تلاش برای اثبات ادعای واهی عربی بودن خلیج فارس اقدام به تهیه و خرید نقشه‌های تاریخی متعلق به سالهای ۱۴۷۸ تا ۱۹۳۱ نموده که اگر چه نیت و انگیزه اولیه گردآورنده اثبات ادعاهای عربی بوده است، ولی در پایان کار دریافته است که در کلکسیون نقشه‌های گردآوری شده که حدود ۳۵۰ نقشه می‌باشد، در همگی خلیج فارس با همین نام ثبت شده است.

از میان حدود ۶ هزار نقشه تاریخی مربوط به قرون گذشته تا سالهای ۱۸۹۰ که در همه آنها خلیج فارس ثبت شده، فقط سه نقشه با نامهای خلیج بصره، خلیج قطیف و خلیج عربی از این منطقه نام برده‌اند که همه می‌دانند که در خلیج بزرگ فارس دهها خلیج کوچکتر مانند، بصره، بحرین، قطیف، چابهار، سیراف و ... وجود دارد که هنوز هم این نامها کاربرد محلی خود را دارد. اما در عین حال در اصالت و صحت این سه نقشه که عربها از آن استفاده‌های تبلیغاتی زیادی برده و آنرا روی جلد بسیاری از کتبی که تاکنون در مورد خلیج چاپ شده ترسیم کرده‌اند، به شدت تردید وجود دارد.

- در کتاب «الطالس التاریخی للعالم الاسلامی فی العصور الوسطی» (عبد المنعم ماجد. علی البنا. دار الفکر العربی ۱۹۸۶ مکتبه القاهره الکبری رمز ۲۵۴۰۰) حدود ۱۶ نقشه از جمله نقشه‌های شماره ۲-۳-۷-۸-۹-۱۰-۱۶ مربوط به خلیج فارس با همین نام است.

- در کتاب اطلس «انساب العرب للعالم الاسلامی» (چاپ ۱۹۹۴ مکتبه القاهره الکبری رمز ۲۵۴۰۰) حدود ۱۰ نقشه با ذکر نام خلیج فارس وجود دارد.

- کتاب «اعلام الجغرافیین العرب» نوشته دکتر عبدالرحمن حمیده (دارالفکر المعاصر، دمشق، سوریه ۱۹۹۵) مختصری از مطالب ۱۵۰ سیاح عرب و مسلمان و پنج نقشه تاریخی بر اساس مورخین صدر اسلام با ذکر نام خلیج فارس دارد.

در تمام کتب و منابع دولتی کشورهای عربی تا دهه ۶۰ میلادی همواره نام خلیج فارس یگانه نامی است که برای توصیف این پهنه آبی بکار رفته است. از جمله می توان به یکی از سرودهای ملی مصر که در آن جمله «حدودنا من خلیج الفارسیه حتی بحر الابيض» آمده است، اشاره کرد و کتابهای دیگری مانند:

کتاب انورالسادات با عنوان «طغیان رود نیل سال (۱۹۵۷)»؛ کتاب الحسن بن طلال ولیعهد اردن هاشمی به نام «السعی نحو السلام»؛ کتاب «الاستعمار فی الخلیج الفارسی» و حتی فرهنگ لغتهای معتبر عربی مانند <المنجد> و دایره المعارفهای عربی مانند دایره المعارف اقتصادی لبنان (۱۹۷۲) و راهنمای دولتی عراق (۱۹۳۶) که همگی از آبراه جنوب ایران به نام خلیج فارس نام برده‌اند. اما از صدها نمونه دیگر در سایر کشورها به موارد ذیل بسنده می‌کنیم:

- در کتابخانه کنگره آمریکا و کتابخانه آرگوسی نیویورک بیشتر از ۲۰۰ نقشه تاریخی وجود دارد که خلیج فارس با نام اصلی در آنها ثبت شده است.

- در کتابخانه ملی بریتانیا (لندن)، کتابخانه و اسناد وزارت امور هند (لندن)، مرکز اسناد عمومی لندن و کتابخانه دانشکده مطالعات خاورشناسی لندن بیشتر از ۳۰۰ نقشه دربردارنده نام خلیج فارس وجود دارد.

- در اداره آرشیو ملی پرتغال، دهها سند مهم تاریخی به زبانهای عربی، فارسی، ترکی و پرتغالی در خصوص جزایر ایرانی و خلیج فارس وجود دارد. در اداره آرشیو وزارت خارجه ایران، وزارت خارجه فرانسه، وزارت خارجه روسیه، وزارت خارجه پرتغال، وزارت خارجه هلند، هند، آلمان، اسپانیا و ژاپن و در بسیاری از موزهها، کتابخانهها و حتی هتلها و یا آرشیوهای خصوصی چه در کشورهای عربی مانند مصر و چه کشورهای غیرعربی، صدها نقشه تاریخی با نام خلیج فارس وجود دارد. حتی در موزه کبیر قاهره که بر اساس یک لوحه سنگی عظیم، قبل از میلاد ترسیم شده است و از سال ۱۹۰۳ در کنار این لوح نصب است به نام خلیج فارس برمی‌خوریم. جالب توجه آنکه مؤسسه یونسکو به عنوان میراث بشریت به کتابی تحت عنوان نواذر اشاره می‌کند که در سال ۱۹۹۵ بر اساس اسناد کتابخانه اسکندریه چاپ شده است. در این کتاب ارزشمند همه‌جا با نام زیبای خلیج فارس روبرو هستیم.

- مؤسسه دریای شرق با کمک دولت کره جنوبی نیز در سال ۲۰۰۲ کتابی حاوی ۱۰۰ نقشه تاریخی برای اثبات دعاوی خود در مورد دریای ژاپن (شرق) منتشر ساخت که در تمامی نقشه‌هایی که جنوب ایران را دربرگرفته‌اند (یعنی حدود ۴۵ نقشه) نام خلیج فارس ثبت گردیده است.

- در آلمان اطلسی تاریخی حاوی تصاویر نقشه‌های موجود در موزه‌ها و آرشیو ای خصوصی آلمان چاپ شده که ۱۵ مورد نقشه‌های جهان نام خلیج فارس را در بر دارد.

- حدود ۳۰ اطلس تاریخی مربوط به قرون گذشته خلیج فارس را با همین نام ثبت کرده‌اند. از جمله: اطلس توماس هربرت ۱۶۲۸، اطلس پاریس دانشگاه لوساج ۱۸۶۳، اطلس آلمان ۱۸۶۱، اطلس پاریس انویلی ۱۷۶۰ و اطلس جغرافیای مدرن ۱۸۹۰ پاریس که دارای ۱۰ نقشه با ذکر نام خلیج فارس است. این اطلس در مرکز اسناد ملی مصر (دار الوثائق قومی) نگهداری می‌شود و در نقشه شماره ۴۰ جزایر سه‌گانه با رنگ و متعلق به ایران ترسیم شده است. همچنین می‌توان از اطلس لندن ۱۸۷۳، اطلس ارنست امبروسیوس ۱۹۲۲، اطلس بیلفیلد ۱۸۹۹، اطلس هارمسورث قرن ۱۹ لندن و ... در همین خصوص نام برد.

- دایره‌المعارف‌های بزرگ جهان مانند فرانسه، دایره‌المعارف بریتانیکا، دایره‌المعارف لاروسکا، امریکانا و ... تمام دایره‌المعارف‌های مشهور از قدیم تاکنون خلیج فارس را با همین واژه ثبت نموده‌اند.